

1. Вивести торгівельні операції з "тіні" за допомогою податкових важелів та поступового запровадження безготівкових розрахунків.
2. Збільшити реальні грошові доходи населення шляхом створення додаткових робочих місць.
3. Стимулювати та сприяти розвитку потужних українських торгівельних мереж, які б конкурували між собою за споживача та були б одним посередником між виробником та споживачем.
4. Сприяти та стимулювати розвитку вітчизняного виробництва наукомісткої продукції, що приведе до підвищення конкурентоспроможності українських товаровиробників та зменшення імпорту товарів, а отже зменшить вплив капіталу.
5. Поряд з цим, потрібно виховувати у підприємців моральні чесноти та стимулювати їх активність у соціальній сфері за допомогою економічних важелів.

Внутрішня торгівля є важливим чинником економічного потенціалу України, про що свідчать: середньорічні темпи зростання товарообігу, починаючи із 2000 р. перевищує 15 %, що вдвічі вище від темпів зростання ВВП, чисельність зайнятих у сфері торгівлі перевищує 17 % від загальної зайнятості, торгівля опосередковує товарно-грошовий обмін у величезних розмірах – понад 400 млрд. грн., щорічно формує не менше 12 % ВВП України [4].

Отже, для подальшого економічного розвитку України потрібно приділяти більше уваги розвитку внутрішньої торгівлі.

Література

1. Лігоненко Л.О. Державне регулювання розвитку внутрішньої торгівлі: сучасний стан та напрямки удосконалення// Актуальні проблеми економіки. – 2003, № 1(19). – С. 34-38.
2. Михайленко О. Роль внутрішнього ринку у соціально-економічному розвитку України.// Економіка України. – 2002, № 3. – С. 23-27.
3. Кабан П. Внутренний рынок на фоне глобализации// Обзор украинского рынка. – 2003, № 6 (58). – С. 45-49.
4. Ляш О.І. Теоретична сутність та структура ринку праці сфери торгівлі// Наук. вісник УкрДІТУ. – 2004, вип. 14.4. – С. 191-195.
5. www.ukrstat.gov.ua

УДК 338.4:640.43

Доц. Н.Г. Міценко; магістрант Л.С. Малецька –
Львівська КА

ВИТРАТИ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА, ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА РЕЗЕРВИ ЕКОНОМІЇ

Висвітлено особливості та види витрат ресторанного господарства, обґрунтовано шляхи оптимізації витрат, розкриваємо їх сутність і визначаємо резерви економії витрат.

Doc. N.G. Mitcenko, Master's degree L.S. Maletska – Commercial Academy of Lviv

Charges of restaurant economy, basic ways of their optimization and backlogs of economy

Features and types of charges of restaurant economy are lighted, the ways of optimization of charges are grounded, and their essence opens up and backlogs of economy of charges concerne.

Ресторанне господарство – сфера виробничо-торговельної діяльності, в якій виробляють і продають продукцію власного виробництва та куповані товари, призначені для споживання на місці, з організацією дозвілля або без нього. Виробництво будь-якої продукції потребує витрат економічних ресурсів, які через свою відносну специфіку мають певну вартість та пов'язані з відмовою від виробництва альтернативних товарів та послуг [5, с.5]. Витрати – це грошова форма витрачених за певний період задіяних чинників виробництва, необхідних для здійснення підприємством своєї виробничої і збутової діяльності. Ці витрати спрямовують на формування та використання всіх видів ресурсів. Спожиту частку ресурсів перетворюють на витрати діяльності підприємства, які можна об'єднати в дві групи: авансові одночасні витрати та поточні витрати. Витрати першої групи спрямовують на просте і розширене відтворення виробничих основних засобів й об'єктів соціальної інфраструктури, другої – на безпосереднє здійснення виробничої діяльності.

В існуючих умовах ринкової економіки для кожного суб'єкта господарювання особливого значення набуває ефективність управління витратами і шляхи їх економії. Основні питання формування витрат підприємств ресторанного господарства вивчали такі вчені, як І.А. Бланк, Н.П. Ушакова, Н.О. Власова, О.П. Єфимова, Т.В. Ємельянова та інші. Однак, проблеми оптимізації і економії витрат підприємств ресторанного господарства в системі споживчої кооперації не знайшли глибокого вивчення та відображення в економічній літературі.

Витрати підприємств ресторанного господарства в Україні з 01.01.2000 р. приведені у відповідність до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Відповідно до П (С) БО 16 "Витрати" витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді надходження активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок вилучення внесків власників).

Специфіка витрат ресторанного господарства полягає в тому, що вони включають витрати виробництва, витрати обігу (реалізації) і витрати з організації споживання. До витрат виробництва (приблизно 50 – 55 % усіх витрат) належать витрати на заробітну плату робітникам кухні, на амортизацію основних виробничих засобів, оренду й утримання виробничих приміщень, на газ і електроенергію для виробничих потреб й інші виробничі витрати. На відміну від інших галузей економіки, в ресторанному господарстві вартість сировини та матеріалів у витрати виробництва не входить. Отже, витрати виробництва є не повною собівартістю готової продукції, а тільки затратами, що пов'язані з ходом її виготовлення. Витрати обігу (10-15 %) – це грошова форма витрат живої і уречевленої праці з реалізації товарів й доведення їх до конкретного споживача: витрати на заробітну плату буфетникам, касирам і частково офіціантам, на амортизацію та утримання торговельного обладнання, витрати на рекламу тощо. До витрат з організації споживання належать витрати на оренду, амортизацію і утримання приміщень і обладнання обідніх залів, на заробітну плату робітників, що пов'язані з організацією споживання та ін.

Витрати підприємств ресторанного господарства класифікують за різними ознаками: за елементами витрат, за статтями витрат, за способом їх

включення до витрат окремих структурних підрозділів, за впливом на них зміни обсягу товарообігу, за звітними періодами, за видами діяльності, за впливом на них зміни цін на товари та послуги та ін.

Ресторанне господарство споживчої кооперації розвивається в дещо особливих умовах. Це пояснюється наявністю в селах частини власних продуктів харчування, невеликою кількістю людей в сільських населених пунктах, розсередженим характером сільськогосподарського виробництва на території. Зміна рівня витрат значною мірою залежить від зміни обсягу товарообігу, спрацьовує так званий ефект масштабу. Динаміку рівня витрат підприємств ресторанного господарства споживчої кооперації за 1999-2005 р. наведено у табл. 1.

Табл. 1. Товарообіг та витрати ресторанного господарства споживчої кооперації України за 1999-2005 роки [3, с. 3], (млн. грн.)

Показники	Роки							2005 р. до 1999 р., разів
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Обіг з реалізації власної продукції:								
- сума	127,3	156,6	170,3	194,6	210,2	250,7	261,0	2,0
- питома вага, %	56,4	53,4	52,4	53,6	53,2	56,1	54,4	-2,0
Обіг з реалізації купованих товарів:								
- сума	98,5	136,5	154,8	168,4	184,9	196,0	218,9	2,2
- питома вага, %	43,6	46,6	47,6	46,4	46,8	43,9	45,6	+2,0
Разом товарообіг	225,8	293,1	325,1	363,0	395,1	446,7	479,9	2,1
Рівень витрат, %	32,47	29,87	24,04	24,43	22,75	22,78	23,88	-8,59

Рівень витрат ресторанного господарства за 1999-2005 рр. в системі зменшився на 8,59 %. Основною причиною цього є зростання обсягу товарообігу з 225,8 млн. грн. – у 1999 р. до 479,9 млн. грн. – у 2005 р., тобто в 2,1 раза.

Табл. 2. Мережа підприємств ресторанного господарства споживчої кооперації України за 1999-2005 роки [3, с.5]

Роки	Кількість підприємств, тис. од.	Кількість місць, тис. од.	Кількість місць на одне підприємство
1999 р.	8,4	372,1	44
2000 р.	8,2	351,5	43
2001 р.	7,6	319,4	42
2002 р.	7,3	313,9	43
2003 р.	6,8	293,3	44
2004 р.	6,1	273,0	44
2005 р.	5,5	249,8	45
2005 р. до 1999 р., %	65,5	67,1	102,3

Іншим чинником, що впливає на витрати виробництва і обігу, є наявність та структура мережі підприємств ресторанного господарства. Як видно з табл. 2, за досліджуваний період чисельність кооперативних закладів ресторанного господарства в Україні скоротилась з 8,4 тис. од. в 1999 р. до 5,5 тис. од. – в 2005 р. Відповідно кількість посадкових місць в них зменшилась з

372,1 тис. до 249,8 тис., тобто на 32,9 %. Такі істотні зміни зумовили збільшення середнього розміру підприємства ресторанного господарства до 45 місць в 2005 р.

Скорочення мережі підприємств і кількості місць у них зумовлено економічною кризою, відсутністю живих грошей (селяни отримують плату за свою працю у вигляді сільськогосподарської продукції); розвитком підсобних господарств. Різко зменшилася потреба населення у таких видах послуг підприємств харчування, як забезпечення гарячим харчуванням під час обідньої перерви, організація культурного дозвілля тощо.

Передусім скорочення мережі відбулося за рахунок закриття дрібних об'єктів у сільських населених пунктах. Водночас, згортання таких типів підприємств як їдальні, закусочні, буфети і збереження переважно тільки ресторанів та барів, не може не впливати на рівень витрат, оскільки найвищий їх рівень у ресторанах та кафе, що зумовлене виготовленням порційних страв та підвищеними вимогами до культури обслуговування.

Важливим чинником виступає також зміна структури товарообігу: збільшення частки продукції власного виробництва підвищує рівень витрат, оскільки витратомісткість обігу з продукції власного виробництва у 2,5- 3 рази перевищує витратомісткість обігу стосовно купованих товарів. Проведені розрахунки показують, що за 1999-2005 рр. частка власної продукції в товарообігу зменшилася з 56,4 % до 54,4 %; це привело до зменшення рівня витрат виробництва і обігу ресторанного господарства на 0,52 %.

Негативні тенденції розвитку зумовлені значною мірою чинниками, що лежать поза діяльністю підприємств: політичною нестійкістю, суперечливим законодавством, інфляцією, зниженням реальних доходів населення, відсутністю сформованої системи ринкових відносин. Однак важливу роль відіграють і суб'єктивні чинники: професійна та психологічна неготовність керівників і спеціалістів галузі до вирішення нових більш складних завдань; недостатня мотивація до заохочення в галузь підприємців нової хвилі; повна відмова не тільки від планування, але й аналізу господарської та фінансової діяльності; нездатність навіть до елементарного прогнозу на найближчу перспективу і т. ін. На наш погляд, проблеми, що постають перед підприємствами, потребують оптимізації їх витрат, оскільки на ринку виграватиме той, хто забезпечить досягнення найвищих результатів при найменших витратах. Оптимальність витрат виступає як складова конкурентоспроможності підприємства. Часто серед підходів до оптимізації витрат поширеною є точка зору, що витрати повинні бути знижені будь-якою ціною до найнижчого, навіть, нижче мінімально допустимого їх рівня. Не варто зловживати мобілізацією резервів зниження витрат, оскільки це може спричинити зниження рівня культури обслуговування споживачів.

З даних табл. 3 видно, що найбільш вагоме місце в складі витрат підприємств ресторанного господарства споживчої кооперації займають в 2005 р. витрати на оплату праці (44,7 %), відрахування на соціальні заходи (15,2 %) та витрати на паливо, газ, електроенергію (11,4 %), тоді як у 1999 р. це були витрати на оплату праці (28,8 %), інші витрати (21,1 %) та амортизація основних засобів (12,3 %).

Табл. 3. Склад витрат підприємств ресторанного господарства споживчої кооперації України в 1999 та 2005 рр. [3, с. 83] (%)

Статті витрат	1999 рік		2005 рік		2005 р. до 1999 р.	
	Рівень	Част-ка	Рівень	Част-ка	Зміна рівня	Зміна частки
Витрати на транспортування товарів	2,65	8,2	1,39	5,8	-1,26	-2,4
Витрати на оплату праці	9,34	28,8	10,67	44,7	+1,33	+15,9
Відрахування на соціальні заходи	3,47	10,6	3,63	15,2	+0,16	+4,6
Амортизація основних засобів	3,98	12,3	0,89	3,8	-3,09	-8,5
Сплата відсотків за фінансовими кредитами	0,66	2,0	0,13	0,5	-0,53	-1,5
Витрати на оренду і утримання основних засобів	1,89	5,9	1,41	5,9	-0,48	-
Витрати на паливо, газ, електроенергію	3,58	11,1	2,73	11,4	-0,85	+0,3
Податки, збори, обов'язкові платежі	-	-	0,65	2,8	-	+2,8
Інші витрати	6,9	21,1	2,38	9,9	-	-11,2
Разом	32,47	100,0	23,88	100,0	-8,59	-

На сьогодні спостерігається тенденція зменшення рівня витрат виробництва та обігу за рахунок підвищення рівня цін на товари і послуги, відмови від високого рівня обслуговування з подальшим переходом на самообслуговування, безконтрольність постачання сировиною та товарами, низька оплата праці.

Основними напрямками оптимізації та економії витрат, пов'язаних з експлуатацією та утриманням матеріально-технічної бази ресторанного господарства, необхідно вважати:

- скорочення кількості невстановленого обладнання, недопущення його простоїв;
- раціональне використання будівельних матеріалів, контроль за якістю ремонтних робіт, дотримання розцінок оплати праці ремонтників;
- здавання в оренду закритих підприємств і законсервованих приміщень;
- переспеціалізація підприємств, поліпшення режиму їх роботи, вдосконалення структури виробничих та торговельних площ.

Оптимізації витрат, пов'язаних із зберіганням товарних запасів, можуть сприяти:

- прискорення обіговості товарних запасів;
- зменшення питомої ваги товарних запасів із високим терміном обіговості в днях у загальній сумі товарних запасів;
- вибір на ринку банківських послуг найвигідніших кредиторів;
- раціональне використання та пошук дешевих матеріалів для пакування;
- зменшення та ліквідація втрат продукції та втрат у тарі;
- підвищення пайової участі власних коштів у оплаті сировини і продуктів, що закупаються.

Оптимізації і економії витрат має сприяти поліпшення планування. З цією метою необхідно здійснювати планування витрат шляхом використання різних методів, в тому числі економіко-математичних оптимізаційних моделей; обов'язково планувати витрати, що пов'язані зі споживанням основних матеріальних та енергетичних ресурсів на основі прогресивних норм і нормативів.

Таким чином, оптимізація витрат підприємств ресторанного господарства в умовах ринку дасть змогу забезпечити досягнення такої їх величини, що дасть змогу розширити можливості збільшення обсягів товарообігу та прибутку при належній якості обслуговування споживачів.

Література

1. Бланк І. Фінансовий механізм управління ефективністю операційних витрат підприємства// Фінанси України. – 1998, № 8. – С. 14-21.
2. Марцин В.С. та ін. Економіка споживчої кооперації: Підр. – К.: Либідь, 1996. – 400 с.
3. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій Укоопспілки за 2005 рік. – К.: Укоопспілка, 2006. – 132 с.
4. Сватюк О.Р. Деякі параметри господарсько-фінансової діяльності підприємств громадського харчування// Вісник ЛКА: Серія економічна. – Львів: ЛКА, 1999, вип. 6. – С. 189-193.
5. Ушакова Н.П. Витрати виробництва та обігу: Навч. посіб. – Харків: ХДАТОХ, 1998. – 25 с.

УДК 336

*Ст. викл. М.Я. Вирста¹, канд. екон. наук – Львівська
Національна академія ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького*

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

Запропоновано п'ять шляхів покращення умов кредитування будівництва житла, що сприятиме розвитку деревообробного і лісовиробничого комплексів.

Ключові слова: кредитування будівництва житла, купівля житла, первинний і вторинний ринки, деревообробний комплекс.

Senior teacher M.Ya. Vyrsta – LNAVVM

Suggestions with crediting of housing building

In article author offer five ways improve terms give credit building house, what favour development timber industry.

Keywords: crediting of building of habitation, purchase of habitation, primary and second market, woodworking complex.

Проблема отримання часткової компенсації відсоткової ставки і кредиту за програмою молодіжного житлового кредитування від Державного фонду зі сприяння молодіжному житловому будівництву є актуальною з причини невирішення багатьох питань. Зокрема, незначні суми коштів, що виділяє держава, не дають змоги молодим людям до 35 років використати можливість, надану державою для покращення своїх житлових умов. Є ще одна актуальна тема – це недосконалість порядку оформлення документів на отримання часткової компенсації відсоткової ставки. Молода людина віком до 35 років не може отримати часткову компенсацію відсоткової ставки, якщо вона уклала угоду на будівництво житла з посередницькою структурою, хоча будинок будують і здають у встановлені договором терміни.

Регіональний відділ Державного фонду зі сприяння молодіжному житловому будівництву за програмою часткової компенсації відсоткової ставки

¹ ст. викл. Львівського державного інституту новітніх технологій і управління ім. В. Чорновола